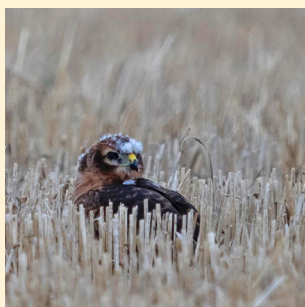
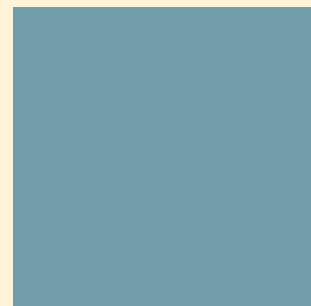
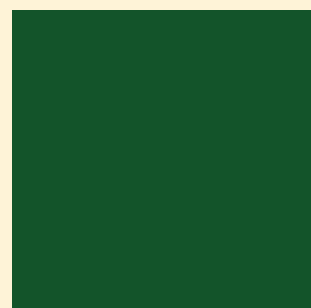

Ängshöken på Öland 2024

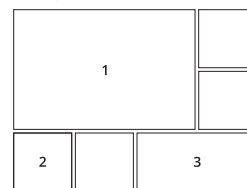
- inventering, bevakning och resultat

Länsstyrelsen
Kalmar län

Titel: Ängshöken på Öland 2024
Författare: Anders Åberg
Rapportnummer: 2025:01
Diarienummer: 10235-2023
Utgivningsår: 2025
Omslagsbild: Bertil Breife (bild 1)
Anders Helberg (bild 2, 3)

Omslagsbilder

Förord

Denna rapport sammanfattar 2024 års inventerings- och skyddsarbete samt häckningsresultaten för den starkt hotade ängshöken på Öland.

Ängshöken är en prioriterad art inom Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) i Kalmar län. I maj 2024 beviljade Jordbruksverket samverkansprojektet ”Biologisk mångfald i åker på Öland, 2024–2027”. Syftet är att vidareutveckla metoderna för att skydd av vallhäckande fåglar. Samarbetspartner i projektet är Länsstyrelsen Kalmar län, BirdLife Sverige och LRF Sydost. Anders Åberg, Palustris AB, är anlitad av länsstyrelsen för samordning av inventering, bevakning, skydd och annat fältarbete inom projektet.

Denna rapport visar med all tydlighet att skyddsåtgärder krävs för att fortsätta den positiva utvecklingen vi sett de senaste åren. Ett stort tack för allt det ideella arbete som lagts ner på inventering, bevakning och skydd. Ett än större tack till er lantbrukare som lämnat rutor utan skörd och stått ut med det merarbete en åkermarkshäckning innebär.

Författaren svarar själv för de resultat, bedömningar och diskussioner som presenteras i rapporten.

Kalmar 2025-02-04

Susanne Forslund

Koordinator för åtgärdsprogram för hotade arter

Åtgärdsprogram
för hotade arter

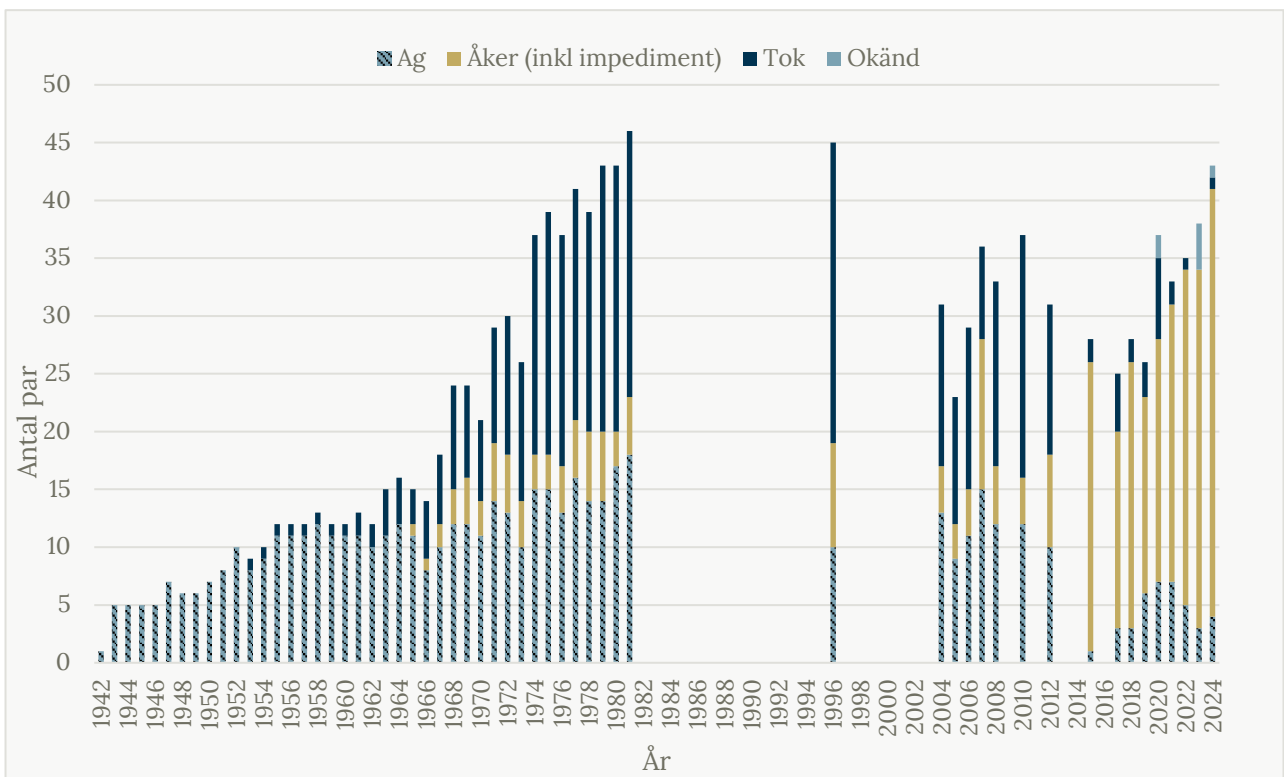
Innehåll

ÄNGSHÖGEN PÅ ÖLAND 2024	1
FÖRORD	3
ÄNGSHÖK ÖLAND 2024	5
Introduktion	5
Bakgrund	6
Metoder	8
Inventering och bevakning	8
Skydd i vallåker	9
Skydd i spannmål	10
Drönare	10
Volontärer	11
Lantbrukare	12
Årets resultat	13
Öland	13
Kolonihäckningar	14
Ringmärkning	15
GPS-spårare	15
Ängshökens födoval	15
Finansiering och stöd	16
Utåtriktade aktiviteter 2024	16
Summering	17
Referenser	19

Ängshök Öland 2024

Introduktion

Det långsiktiga målet enligt Åtgärdsprogrammet för ängshök 2011–2015 är en självreproducerande population (det vill säga 2 flygga ungar per par och år) på den nivå som rådde under stora delar av 1980- och 1990-talet med 40–45 häckande par på Öland och en svagt ökande population i övriga Sverige senast år 2025.

Figur 1: Antal häckande par på Öland 1942–2024 samt val av häcknings biotop.

Med årets resultat om 50 par (varav 43 häckade) och 71 flygga ungar på Öland kan vi anse att målen har nåtts. Sedan 2014 har 427 ungar kommit på vingar varav 216 från bon i åkermark med skyddsåtgärder. Antalet häckande par på Öland var 2024 över 40. Antalet häckande par i övriga landet ökar också.

Bakgrund

Ängshöken (*Circus pygargus*) är en markhäckande rovfågel. Dess utbredningsområde sträcker sig från västra Europa till Centralasien. De flesta övervintrar i Afrika söder om Sahara medan de östligaste populationerna övervintrar i Indien. I dess naturliga miljö häckar och jagar ängshöken i öppna landskap på hedar, grässlätter, i buskmarker eller i igenväxande våtmarker. Boet, som är mycket enkelt jämfört med de flesta rovfågslars placeras i medelhög (30 – 60 cm) tät vegetation.

I Europa uppskattas populationen av BirdLife International till 69 700 – 110 000 häckande par vilket utgör något mindre än hälften av världspopulationen. Arten är inte globalt hotad men den europeiska populationen minskar framför allt på grund av att de naturliga häckningsmiljöerna försvinner och att det storskaliga jordbruket ökar. I västra Europa häckar nu de flesta ängshökar i åkermark, en förändring som har pågått sedan 1970-talet. Här är ängshökspopulationen i nuläget beroende av skyddsåtgärder för åkermarkshäckande fåglar (Arroyo et al, 2002). På Öland skedde den stora flytten till åkermark mellan 2012 och 2015.

I Sverige häckar ängshöken framför allt på Öland men häckning förekommer även i Östergötland, Västmanland, Uppland samt på Gotland. Tidigare har ängshöken häckat i Skåne. Den först dokumenterade häckningen av ängshök i Sverige är från 1942, cirka 100 år efter den första dokumenterade observationen 1839. Efter att ha etablerat sig som häckfågel på Öland ökade antalet häckningar från några enstaka par på 1940-talet till cirka 45 par på 1990-talet. Etableringen av ängshök på Öland gick långsammare än i övriga norra Europa. Den troligaste orsaken är avsaknad av lämpliga häckningsmiljöer i det hårt nyttjade öländska landskapet från 1800-talet fram till början av 1900-talet.

Historiska fynd av ängshök på Öland finns från Folkvandnings- (år 400 – 550) och Vendeltid (år 550 – 800) i form av fossila fynd från Eketorps borg II och III. Ett medeltida fynd anses härröra från perioden 1170 – 1240.

På Öland häckade ängshöken fram till 2012 mestadels i agmyr och tokbuskmark på Stora alvaret. Någon gång efter 2012 valde plötsligt större delen av de kvarvarande 23 paren i agmyrar och tokbuskmarker på Stora alvaret att överge dessa biotoper för att i stället häcka i åkermark, främst i lusernvallar. Det har medfört att häckningarna riskerar att spolieras vid skörd.

Under 2013 kunde ett häckande par i åkermark räddas genom en privat överenskommelse med markägaren om att avsätta en ruta runt boet. Aktionerna 2013 mobiliserade en utökad satsning via åtgärdsprogram (ÅGP)

för ängshök under 2014. Länsstyrelsen i Kalmar län är sedan 2011 koordinerande län för Åtgärdsprogrammet för ängshök och har sedan dess arbetat för att rädda kvar ängshöken som häckande fågel i Sverige, framför allt på Öland. Sedan 2014 har ängshökar som häckar i vall och spannmål skyddats med hjälp av avsättning av rutor med oslagen gröda. Sedan 2018 kompletteras de sparade rutorna med elnät. För spannmålshäckande par har boet vid behov skyddats av stängsel som har satts upp strax innan skörd i juli/augusti. Det mycket tidskrävande inventerings- och skyddsarbetet har utförts av personer anlitade av länsstyrelsen, ett stort antal volontärer och berörda lantbrukare. Länsstyrelsens medel för åtgärdsprogram för hotade arter har kraftigt minskat under 2023. Ett utökat samarbete med BirdLife Sverige har inletts och sedan 2023 tar även BirdLife Sverige ett stort ekonomiskt ansvar för bevarandearbetet för ängshök.

Metoder

Inventering och bevakning

Urval av inventeringspunkter bygger på tidigare kända goda utsikts- och häckningsplatser, men även på inkomna observationer via artportalen och information i projektets kontaktnät. Inventeringsmetoden som används bygger på att inventeringspunkterna bevakas i totalt fyra timmar per tillfälle. Metoden är väl beprövad och används både på Öland och i övriga Europa.^{3,4} (Rodebrand, 1996 and Hardey et al, 2009). Studier har visat att hanar som levererar mat till honan som längst är borta i fyra timmar. Inventeringen pågår under några dagar sista veckan i maj. År 2024 var det cirka 50 punkter som bevakades, de flesta på södra delen av Öland där majoriteten av häckningarna sker.

Utöver de fasta bevakningspunkterna inkommer ett stort antal rapporter via Artportalen och genom personliga kontakter.

Under häckningssäsongen bevakas alla bon löpande. Detta görs för att upptäcka om häckningar fortskrider eller om de avbryts. Speciellt för de par som häckar i vallåker är det av vikt att veta om häckningen avbrutits. Har häckningen misslyckats tas näten ner och lantbrukaren informeras direkt för att minimera den störning som rutorna utgör för efterkommande skördar.

Flygövning kring boplatsen i vall. Foto: A v Brömsen

Skydd i vallåker

På Öland häckar numer de flesta ängshöksparen i åkermark, framför allt i vallåker. Första vallskörden startar i slutet av maj vilket är ungefär samtidigt som de flesta ängshökarna inleder sin häckning. Detta medför att det i månadsskiftet maj/juni är en kort tidsperiod där bona behöver lokaliseras samt stakas ut för att de inte skall förstöras under slåttern. För att kunna staka ut boet behöver det lokaliseras med hög noggrannhet. Tidigare har detta skett genom att observera den troliga boplatsen samt identifiera boet genom att närma sig boet där den ruvande honan tros ligga.

Utstakning av boplats i vall. Foto: Tomas Norlander

Efter att boet stakats ut och vallen runt boet slagits förses den kvarlämnade rutan med elstängsel. Den ruta som stakas ut och som ej slås vid skörd är sedan 2023 ca 10 x 10 meter och det el-stängsel som sen sätts upp runt den sparade rutan är totalt 50 meter i omkrets vilket ger en ruta om upp till 12,5 x 12,5 meter. Den ruta som i praktiken lämnas av lantbrukaren vid skörd blir cirka 15x15 meter.

Vallskörd kring utstakat ängshöksbo. Foto: Anders Åberg

Skydd i spannmål

Ett mindre antal häckningar sker i åkrar med spannmål (korn, höstvet, höstråg eller raps). I och med att skörden inte startar förrän i mitten av juli så finns det mer tid att hitta bon i spannmålsåkrar jämfört med vallåkrar. För häckningar i korn, där skörden startar i mitten av juli, är det oftast nödvändigt att sätta upp skydd runt boet. För häckningar i övriga spannmål kan det behövas skydd runt boet men flera häckningar de senaste åren, framför allt i höstvet, har lyckats utan att boet har skyddats. Skyddet runt bo i spannmål utgörs av ett så kallat minknät som sätts runt boet med en diameter om 1,5 meter. Den här typen av mindre nät runt boet fungerar efter att ungarna har kläckts. I år, 2024, har två minknät i spannmålsåker använts, ett i höstkorn och ett i höstvet.

Drönare

Sedan 2023 har tester gjorts med drönare försedd med värmekamera för att lokalisera bon i vall. Bland annat testades hur mycket de ruvande honorna stördes av överflygningar. Resultaten visade att överflygning på 20 meter eller högre oftast accepterades. Under 2024 användes drönare både vid lokalisering av bon och övervakning under häckningen. För att kunna staka ut skydd runt bon så är det nödvändigt att exakt lokalisera boet. Tidigare har det skett genom att bevaka boplatsen tills honan sett gå ned med bomaterial. Då kan riktning mot boet tas ut som sen används för att hitta boplatsen. Honan lämnar endast boet då hanen kommer med mat, vilket kan ta upp till fyra timmar. Detta har gjort att mycket tid har gått åt för att först lokalisera boet och sen hitta det för utstakning. Med hjälp av drönare kan i stället boet hittas och exakt lokaliseras genom att

systematiskt flyga över den åker där honan setts gå ned. Värmen från äggen och den ruvande honan observeras relativt lätt med värmekameran och GPS-koordinaterna för boplatsen erhålls från drönaren. I och med att GPS-koordinaterna erhålls för boplatsen så går det dessutom att staka ut boet på ett mer effektivt sett, både vad gäller när i tid och hur boplatsen nås. Eventuella körvägar i åkern kan till exempel användas för att minimera att det uppstår nya spår till boplatsen.

Under häckningstiden besöks alla bon regelbundet för att övervaka status. Har häckningen avbrutits plockas stängslet runt boet omedelbart ner och lantbrukaren kontaktas. För att konstatera att häckning fortgår har det tidigare varit nödvändigt att vänta tills hanen kommer med matleverans till honan, vilket kan ta flera timmar. Med hjälp av drönaren räcker det med en överflygning över boet för att se om honan ligger och ruvar, något som kan göras på bara några minuter.

Då vallskörden sammanfaller med tidpunkten för ängshökshäckningarna blev tillgången till endast en drönare med värmekamera en begränsande faktor. Utöver behovet av att vidareutveckla användningen av drönare i projektet finns behov av ytterligare drönare samt personer som kan använda dem.

Volontärer

Ett 30-tal volontärer har i år deltagit i skyddsarbetet. Volontärer deltar i alla moment från inventering, bevakning under häckningen, uppsättning av nät/burar till nedtagning av nät/burar. Den mest arbetsintensiva perioden är vid inventeringen och lokaliseringen av bon i månadsskiftet maj/juni. Ängshöksprogrammet har haft god extern exponering de senaste åren vilket hjälper i rekryteringen av nya volontärer.

För att utveckla arbetet med en stor volontärsgrupp har vi skickat ut enkäter till årets aktiva volontärer. De har anonymt kunnat lämna värdefull feedback på hur arbetet fungerar. Några förändringar i arbetet som volontärernas synpunkter lett fram till är:

- En samordnare på norra Öland eftersöks med ljus och lykta inför säsongen 2025.
- Tydlig beskrivning av arbetsuppgifterna hos projektledning, samordnare och volontärer ska tas fram och vara känd av alla.
- Checklistor för olika moment ska tas fram för att underlätta volontärernas arbete framöver.
- Mer regelbunden information kommer att spridas i WhatsApp-gruppen för volontärer under häckningssäsongen, dels för att inspirera dem som inte får info från andra källor, dels för att uppdatera och påminna om vad som är på gång.

- Volontärerna ska ha kunskap om vilken information som delas ut till berörda lantbrukare.

Lantbrukare

I år har 23 lantbrukare avsatt åkermark i ängshöksprojektet. De får via projektet ersättning för skördeförlust och merarbete. 2024 är den ersättningen 1 000 kronor om första skörden berörs av ett ängshöksbo. Om ytterligare skördar berörs ersätts lantbrukaren med 2 000 kronor per bo.

Eftersom ersättningen bygger på uppskattningar kommer under vintern en utredning göras inom projektet. En konsult ska utreda kostnaden för lantbrukaren för skydd av häckande ängshök i åkermark (merarbete, skördebortfall, ökade kostnader, med mera), dels för bo i vall (ruta, max 15x15 m), dels för bo i annan gröda (nätbur, cirka 2,5 meter i diameter).

Intervjuer av berörda lantbrukare kommer också att ske. Det kommer att ge värdefull information inför det fortsatta arbetet.

Information som lämnas till lantbrukarna tas inom projektet fram i samarbete med LRF (Lantbrukarnas Riksförbund). LRF är också en av avsändarna för informationen. LRFs lokalavdelningar har fått erbjudande om att få en presentation av ängshöksprojektet, gärna i samband med årsmöten våren 2025.

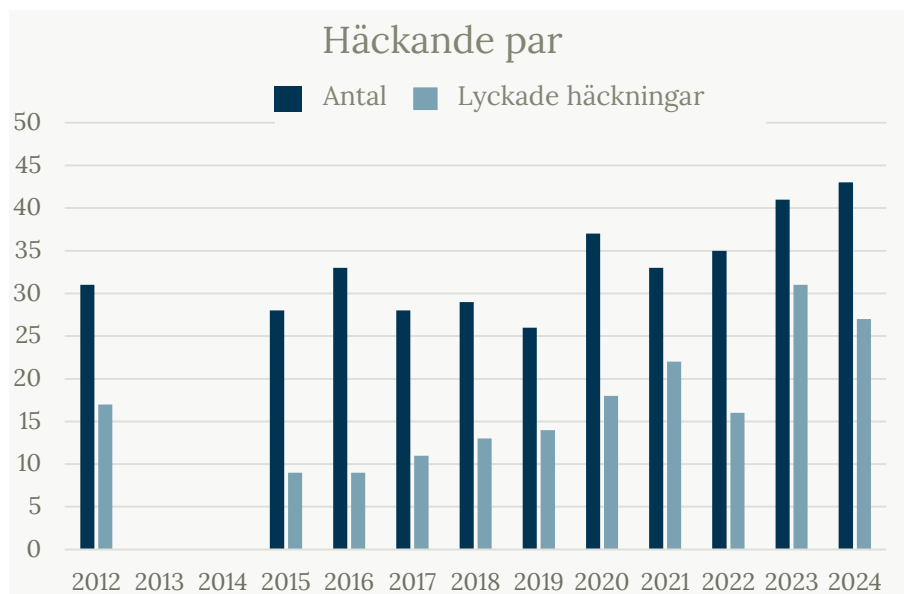
Ängshökshane spanar. Foto: Anders von Brömsen

Årets resultat

Öland

Våren var i år gynnsam för vallarnas tillväxt vilket ledde till att vallskörden startade flera dagar tidigare än vanligt. Detta ledde till att flera av de ängshökar som började häcka tidigt fick se sin tilltänkta boplatser förstöras av slåttern. De ängshökar som endast satt i gång med bobygge eller lagt något enstaka ägg flyttar oftast vidare om boet förstörs för att häcka på ny plats. Två ängshökshanor som var försedda med GPS-spårare fick båda sina första boplatser i vall förstörda i ett tidigt skede. De valde att häcka om endas någon kilometer från det första häckningsförsöket. Ett av paren häckade om i vall och fick fyra flygga ungar. Det andra parets omhäckning i höstvetete avslutades av okänd anledning, efter några veckor.

Totalt observerades i slutet av maj cirka 50 par som inledde häckning. Av de 50 paren kunde 43 ruvande honor lokaliserats. De 71 ungar som till slut kom på vingarna kom från 27 lyckade häckningar. 51 ungar kom från de bon som skyddats med stängel.

Figur 2: Antal kända häckande par på Öland 2012–2024, varav antal lyckade häckningar (flygg unge).

Av valläckande par upptäcktes 24 i tid för att skyddsåtgärder skulle hinna sättas in. 16 par (67 procent) lyckades få fram sammanlagt 47 ungar (2,9 ungar per lyckat bo, 2,0 ungar per påbörjad häckning).

För de par som misslyckades gäller följande:

- Tre bon övergavs i samband med slätter/stängsling. I ett av bona stördes häckningen av rådjur som vistades i boet i samband med slätter men innan stängsling. I de övriga två är den direkta orsaken okänd. Troligast är att de stördes av predatorer.
- Ett bo prederades tidigt av rovfågel (troligen brun kärrhök). Äggrester hittades i boet.
- I ett bo hittades tre ihjälbitna ungar (predator okänd).
- Ett bo verkar ha övergivits då det mycket höga gräset runt boet lade sig efter skyfall.
- Två bon övergavs/prederades av okänd anledning/predator.

I spannmål har i år häckningar förekommit i höstvetete med 7 par samt i höstkorn med 4 par. Ett bo i höstvetete samt två bon i höstkorn försågs med minknät. I dessa tre häckningar som alla lyckades kom 5 ungar kom på vingarna. I fyra bon i höstvetete samt ett bo i höstkorn utan skydd kom totalt 9 ungar på vingarna. 2024 var första året som häckningar lyckades i höstkorn utan skyddsåtgärder.

2 agmyrar med ett respektive två par gav 7 flygga ungar. Häckning inleddes i 3 ytterligare agmyrar men övergavs i ett tidigt stadium.

1 lyckad häckning i tokbuskmarker på alvaret gav 2 flygga ungar. Det finns misstanke om ytterligare häckningar på alvaret men det har inte kunnat bekräftas.

1 nyss flygg unge rapporterades strax öster om Mellby där häckningsbiotopen är okänd.

Övriga landet

Utänför Öland har det i år förekommit häckning i samma landskap som förra året; Gotland, Uppland, Västmanland och Östergötland.

- Gotland – Sju lyckade häckningar i agmyr gav totalt 18 flygga ungar.
- Uppland – Tre häckningar med 7 flygga ungar.
- Västmanland – Två lyckade häckningar gav 3 flygga ungar.
- Östergötland – Totalt fem lyckade häckningar som gav 13 flygga ungar.

Kolonihäckningar

Ängshöken häckar ofta i glesa kolonier. I år var den största kolonin i Kvinnsgröta där fem par häckade några hundra meter ifrån varandra med ytterligare tre bon inom någon kilometer. Öster om Alby häckade tre par i närheten av varandra varav två i samma åker. I Djurstadträsk häckade precis som förra året tre par i en gles koloni.

Ringmärkning

Under 2024 ringmärktes 51 ungar fördelade på 16 skyddade bon med aluminiumring samt med orange färgring med två tecken som kan avläsas i fält. Ringmärkning sker endast i de bon som är skyddade med stängsel. Detta för att inte skapa stigar in till boplatsen som ökar risken för predation. En omhändertagen och rehabiliterad adult hona ringmärktes vid Ottenby fågelstation under september och släpptes på fyndplatsen på sydöstra Öland. Ringmärkningen sker i samarbete med och på Ottenby fågelstations licens.

I år har åtta återfynd gjorts på Öland av fåglar som tidigare ringmärkts på Öland. En 2K fågel ringmärkt 2023 i Kvinnsgröta sågs i Burgsvik på Gotland i maj i år.

GPS-spårare

Totalt har tio hanar försetts med GPS-spårare (2020–2023). I år återvände två hanar som fick sin GPS-utrustning i fjol. Båda ängshökhannarna initierade sin häckning i vall som hann slås innan boet kunde stakas ut. I båda fallen flyttade paren några kilometer från ursprungsplatsen där häckning kunde fortsätta.

Data från fåglar från övriga Europa med GPS-spårare har visat på tre huvudsakliga sträckvägar. En västlig via Spanien, en central väg via Italien och en östlig väg via Grekland. Av de nio fåglar från Öland som vi kunnat följa så har åtta valt den västliga och centrala flyttrutten medan en fågel som fick sin sändare förra året valde att flytta till Tchad via den östliga vägen över Grekland/Turkiet. Den östliga flyttvägen har tidigare endast använts av fåglar som häckat i Polen (Schlaich and Klaassen, 2021).

Arbetet med de sändarförsedda fåglarna görs i samarbete med forskare på University of Groningen, Nederländerna samt med Linnéuniversitetet, Kalmar. Diskussion förs inom projektet för att en eventuell uppföljning ska kunna ske genom att fler fåglar förses med GPS-spårare.

Ängshökens födoval

År 2023 samlades spybollar in för analys av ängshökens födoval på Öland. En student från Linnéuniversitetet genomförde insamlingen under sommaren vid kända häckningar på södra Öland. Spybollarna innehåller osmälta bytesrester så som ben, hår eller delar av exempelvis insekter. Materialet analyserades i samarbete med Dutch Montagu's Harrier Foundation (Grauwe Kiekendief Kenniscentrum Akkervogels). Analysen visade att ca 75 procent av ängshökens föda på södra Öland utgörs av fåglar där majoriteten av fåglarna är sånglärka (Lindström, 2024). Även under nuvarande år har spybollar samlats in som en uppföljning till arbetet 2023.

Finansiering och stöd

Hösten 2023 sökte Länsstyrelsen medel för ett samverkansprojekt ”Biologisk mångfald i åker på Öland, 2024–2027” från Jordbruksverket, vilket beviljades i maj 2024. Syftet är att vidareutveckla metoder för att skydda vallhäckande fåglar. Samarbetspartner i projektet är Länsstyrelsen Kalmar län, BirdLife Sverige och LRF Sydost. Stödet till projektet gör det möjligt att fortsätta och utveckla arbetet för skydd av åkermarkshäckande arter som ängshök. En utökning av projektet till att kunna skydda andra vallhäckande arter är en möjlig utveckling utifrån den kunskap som tas fram. Projektet stöts även ekonomiskt av Naturbutikens fågelskyddsfond, Petra Lundbergs stiftelse och BirdLife Sverige.

En projektgrupp träffas regelbundet för att planera och samordna arbetet. Den består av projektledare och projektadministratör från Länsstyrelsen samt representanter från Länsstyrelsens Naturskötselenhet, BirdLife Sverige, LRF Sydost, Linnéuniversitet och projektets samordnare.

Utöver finansiellt stöd har ett 30-tal volontärer deltagit i arbetet och 23 berörda lantbrukare har haft merarbete samt avstått från skörd kring boplatserna. En ersättning på max 2 000 kronor per ruta som lämnas utan skörd har 2024 kunnat ges inom projektets budget.

Utåtriktade aktiviteter 2024

- » **Presentation** Skånes ornitologiska förening, Lund, 5 februari (Anders Åberg)
- » **Presentation** på BirdLife Sveriges årsmöte, Ekerum, Öland, 26 april (Anders Åberg)
- » **Löpande information** under häckningssäsongen för volontärerna via en WhatsApp-grupp.
- » **Länsstyrelsens pressmeddelande** maj 2024 - Ängshöken på Öland får fortsatt stöd!
- » **Länsstyrelsens Nyhetsbrev** Fokus landsbygd nummerr 5 2024 presenterade ängshöken och projektet.
- » **Uppstartsmöte med volontärer** på Stenhusa gård, inkl. exkursion den 19 maj, (Anders Åberg, Länsstyrelsen, BirdLife Sverige, Linnéuniversitetet, ett 20-tal volontärer)
- » **BirdLife Sverige har på sin hemsida ”Månadens projekt”**, och ängshöken presenterades i juli.
- » **Clara Lindström, Linnéuniversitetet presenterade sitt examensarbete om ängshökens födoval**, den 29 juli.

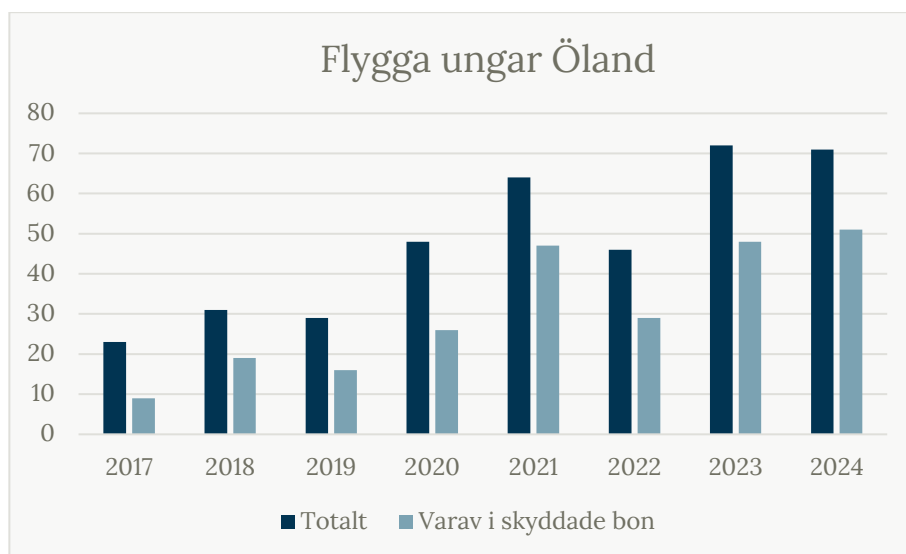
- » **Exkursion för allmänheten** i samarbete med BirdLife den 4 augusti (Anders Åberg).
- » **Exkursion för allmänheten** i samarbete med BirdLife Sverige och Ölands ornitologiska förening, 6 augusti (Anders Åberg).
- » **Presentation** på Falsterbo Bird show, Falsterbo, 30 augusti (Anders Åberg).
- » **Inslag i P4 Kalmar**, 11 september (Anders Åberg).
- » **Föredrag på Jordbruksverkets digitala miljömålsseminarium** - "Ett rikt odlingslandskap", 12–13 november (Anders Åberg).
- » **Presentation** av ängshöksprojektet för Kalmar ornitologiska förening, 20 november, (Anders Åberg).
- » **Information** om ängshöken och projektet har under året spridits på både Länsstyrelsens och BirdLife Sveriges sociala medier.

Summering

Årets resultat blev 71 flygga ungar från 27 lyckade häckningar på Öland samt 41 flygga ungar i övriga Sverige från 19 lyckade häckningar. Totalt 51 ungar kom på vingar tack vare skyddsinsatserna på Öland. Det totala antalet samtida par på Öland i månadskiftet maj/juni uppskattas till cirka 50. En bedömning av antalet samtida par på Öland (häckande såväl som icke häckande par vid ett och samma tillfälle i slutet av maj) visar på en stabilisering på över 40 par. Årets resultat gör att målet för Åtgärdsprogrammet för ängshök 2011–2015 är uppnått. Eftersom majoriteten av häckningarna på Öland numera sker på åkermark kvarstår dock behovet av att skydda bon från att förstöras vid skörd. För att ängshöken ska återvända till att häcka i tokmark på alvaret behövs det större områden av tok i områden där betetrycket reducerats. Agen breder ut sig i de öländska kärren, inte minst i Mittlandet. Kanske kan det leda till fler agmyrhäckande par i framtiden.

För andra året i rad har drönare försedd med värmekamera använts för att lokalisera bon samt följa häckningsframgången. Förutom att drönare spar både tid och resurser så minskar behovet av att gå ut till boplatsen vilket minskar antal störningstillfällen. Resultaten från användning av drönare är hittills positiva och vi kommer de närmaste åren att förbättra och optimera användningen för att minska resursåtgång samt störningar.

Årets vallskörd startade flera dagar tidigare än normalt vilket gjorde att det var ett större antal påbörjade häckningar som vi inte kunde staka ut innan boet förstördes av slåttern. Två av dessa par kunde vi följa i och med att hanen var försedd med GPS-spårare. Båda paren valde att häcka om bara några kilometer ifrån ursprungsplatsen. Det ena paret fick till slut ut fyra flygga ungar medan det andra paret bo övergavs i ett senare skede.

Figur 3: Totalt antal flygga ungar 2017–2024 varav antal flygga ungar från skyddade bon i åker.

Referenser

- Arroyo, B., Garcia, J.T. and Bretagnolie, V. 2002. Conservation of the Montagu's harrier (*Circus pygargus*) in agricultural areas. *Animal Conservation* 5:283-290.
- Hardey, J., Crick, H., Wernham, C., Riley, H., Etheridge, B. and Thompson, D. 2009. Montagu's harrier *Circus pygargus*. *Raptors – a Field Guide to Surveys and Monitoring (Second Edition 2009)*, Stationery Office (TSO) Scotland.
- Lindström, Clara, 2024. Breeding dietary preferences of an endangered raptor: the Montagu's Harrier: Öland's agricultural landscapes: a buffet of birds. Linneuniversitetet
- Naturvårdsverket 2018, Uppdaterad åtgärdstabell för ängshök, 2016 – 2021.
- Rodebrand, S. 1996. Ängshöken (*Circus pygargus*) på Öland. *Calidris* 25:99-116.
- Santangeli, A., Chen, Y., Klueen, E., Chirumamilla, J.T. and Loehr, J. 2020. Integrating drone-borne thermal imaging with artificial intelligence to locate bird nests on agricultural land. *Nature Scientific Reports*, 10:10993-11000.
- Schlaich, A.E. and Klaassen, R.H.G. 2021. Montagu's harrier *Circus pygargus*. *Migration Strategies of Birds of Prey in Western Palearctic*. CRC Press.

Spelflykt, ängshökshane och hona. Foto: Gerhard Kjellén

Årets resultat blev 71 flygga ungar från 27 lyckade häckningar på Öland och 41 flygga ungar i övriga Sverige från 19 lyckade häckningar. Totalt 51 ungar kom på vingar tack vare skyddsinsatserna på Öland. I år har 23 lantbrukare avsatt åkermark i ängshöksprojektet och ett 30-tal volontärer har i år deltagit i skyddsarbetet.

Länsstyrelsen
Kalmar län

www.lansstyrelsen.se/kalmar